

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden September 19 - dik napján, 1815 - dik esztendőben.

W. B.
K. B.
825

Frantzia Ország.

Straszburgból így irnak Sept. 4 - dikén az ott előfordúlt katonatámadásnak környül-állásairól: —“

„Azok a' történetek, melynek szemlé-
lői valáuk, újabban mutatják, hogy a' Fr.
katona - constitutzióinak egész megváltozta-
tása szükséges légyen a' végre, hogy ezen
ország, sőt egész Európa attól a' katonai
tirannusságtól megszabadíthatassék, melly
a' lefolyt időkben hol benn az országban,
hol pedig az idegen országokon gyakorol-
tatott, vagy elkövettetett. Általjában véve
a' Rénusi armádának magaviselete mind ez
ideig jó volt, 's némelly itt-ott a' környé-
ken előfordúlt egyegy történetet ki vévén,
nem adott semmi panaszra alkalmaságot.
Hanem már most, minekutánna az a' pa-
rantsolat elérkezett, hogy elébb a' gyalog-
ság, 's azután az ágyuzók, és végre a' lo-
vasság is eloszoljon, 's a' katonák mind
ezekből a' seregekből a' magok honnyokba
vegyék útjokat; 's minekutánna az itt lévő
Austriai Generálissal *Volkmann* úrral a' mi
katona előljáróink a' szükséges egygyezése-
ket a' katonaságnak azon departamenteken
való általutozássokra nézve, a' mellyekben
a' Szövetséges seregek feksüznek, megtet-
tek volna, 's végezetre a' Király' rendelé-
seivel megégygyezőleg September 1-ő nap-
ján a' Regimenteknek eloszlattatása elke-

dődvén, minthogy a' Szövetséges Vezérek
azt kívánták, hogy a' Frantzia katonaság,
a' rendetlenségeknek eltávoztathatása vé-
gett, fegyver nélkül oszoljon szélyel: te-
hát az 58 - dik Regimentbéli katonák, 's
kik Sept. 1-ő napján legelőbb elbotsáttat-
ták, alig rakták vala le fegyvereiket a' fegy-
veres házba, hogy történetből egy 16 min-
den fegyver nélkül való Oroszokból álló
tsoport, néhány tisztekkel egygyütt, a' vá-
rosban megjelent, hogy 8000 puskát, mel-
lyeket a' Frantzia Király' parantsolatjából
az Orosz seregeknek innét által adni kel-
lett volna azért, mivelhogy a' Metz-i fegy-
veresházban, a' hova ók útasíttatva voltak,
nem volt elegendő (mint mondják alig volt
30,000 darab) Ez a' környülállás, a' melly
egyéberánt szembe sem tűnt volna, ha a'
fegyver valami olyan szomszédfaluba lett
volna, melly a' szövetségesektől elfoglal-
tatva van, annyival is inkább felgerjesztet-
te a' Frantzia katonák bosszankodását,
hogy azt gondolták, hogy az Oroszok tsak
azt várják, hogy a' Frantzia seregek letegyék
a' fegyvert, 's ók azt azonnal mind el fog-
ják venni. Ide járúlt, hogy némely Rege-
menteknek két hónapi zsoldja nem fizettet-
hetett-ki. Kész pénzben tsak 5 napra va-
lót akartak nekik adni, 's a' többiért olyan
váltó - czédulákkal akarták elbotsátani őket,
mellyeken ilyen irás olvastatik: *Certificats
de non payement*. Azt is tudta a' katona-

*)

ság, hogy a' Királytól az ő számokra 400,000 Frankot érő kassa-czédulák érkeztek meg. De a' mellyeket még nem lehetett vala pénzé tenni. A' *Straszburgi* gazdagabb lakosok is tettek volt összesen 166,000 Frankot, 's a' katonák ezt is tudták. Meglehet, hogy jobb előre való rendelkezések által el lehetett volna a' lármát kerülni; sőt talám még így is mindenek jól véghez mentek, 's a' katonák is jobb zsoldot kaphattak volna becsületesebb módon, ha, mint erősítik, előre felingereltetve nem lett volna a' fegyveres nép, 's a' támadás, előre elintéztetve nem vétetett volna munkába. —

„Már September' 1-ső napján is nagy volt a' pészés. Sept. 2-dik napján pedig, midőn a' 2-dik Regimentnek eloszlatni kellett volna, 500 tisztek az itt lévő külömb-külobb Regimentekből már még reggel összesen gyülekezvén a' *Finkmatte* nevű nagy piacon, onnét *in massa* megindultak Generális *Rapphoz*, 's egy Követséget küldöttek-bé hozzá, a' melly minnyájoknak nevekben kérte tőle a' hátra lévő zsoldot. A' Generális megintette a' tiszteket, hogy ilyen lépésre vetemedtek: de alig hogy ezeknek követsége kiment tőle, már ott volt az altisztektől is a' követség, melly hasonlóképpen a' hátra lévő zsoldot kérte. *Rapp* ezt is eligazította magától kemény szókkal, de már ekkor nyilvánlagosan észre lehetett venni, hogy már előre organizáltatva volt legyen a' támadás, minthogy egyszerűben megmozdultak minden kaszárnyákból és szállásokról a' fegyveres csapatok, de csak altiszteik által vezéreltetvén, minthogy a' tisztek nem részesültek a' valóságos támadásban. Legelőbb is a' fegyveres házakat foglalta-el a' katonaság, 's azokból ágyukat és munitziót vevén magához, a' parádé piacon sorba állott, 's ott kinyilatkoztatta, hogy az ármáda *insurrectióban* legyen. Más csapatok, hasonlóképpen csak az altisztek vezérlése alatt, a' város' kapuit foglalták-el; más csoportok ismét a' több piaztokra állottak - ki 's a' fő vezérnek és egyéb Generá-

lisoknak házaik előtt sereglettek össze. Némely feltisztek lebeszélteni iparkodtak az alattok lévő katonaságot a' lármázásról, de nem mehettek semmire. A' számtartó, adószedő, 's fizető tisztviselőknek házaikra is reá ment a' katonaság. *Semelle*, a' Kormányozó, néhány Generálisokkal egygyütt lóra ülven, kilovagolt vellek a' seregek közé, de ő sem tehetett, intései által, semmit. —

Rapp is lóra ült az Adjutánsaival 's az Generálstábhhoz tartozó tisztekkal, de olyan sokaságot talált a' szállása előtt, hogy csak alig alig nyomúlhatott a' piazt' közepéig, itt pedig bajonétokat szegeztek neki, hogy tovább ne mehessen. Beszélteni kezdett a' hozzá közelébb álló katonákhoz; az ő régi fenytéktartásokra, 's engedelmségekre emlékeztette őket; eleikbe terjesztette, hogy mitsoda következesei lehetnek az e'féle támadásoknak: de hiába való volt minden beszéde; még letsűfolták a' katonák; egy Granádiros meg is akarta löni, reá tsattanotta a' puskáját, de a' melly nem sült-el szerentséjire. Megmondották neki a' katonák egyenesen, hogy csak mennyen vissza a' szállására, a' honnét ki sem fog többé jöni addig, míg a' hátralévő hó-pénzt ki nem fizeti. A' tisztek számára is kérte a' hátra lévő zsoldot a' katonaság. Egész szállását, gráditsait, sőt külső szobáit is úgy elfoglalták a' katonák, hogy hozzá sem közelíthetett kívülről senki. Némely tisztjei oldalfélt való ajtókon próbáltak kimenni a' *Rapp* rendelkezéseivel, de tsűfosan vissza kergették őket a' kastélyba a' katonák. Ezeknek annál nagyobb felzendítettésekre azt hírlelték-el közöttök, hogy az ő kifiztetésekre milliók érkeztek volna a' Királytól, és hogy *Rapp* nagy summákat akar lopva kivitetni. Így történt, hogy a' kotsisa szénás szekérral akarván kimenni az udvarról, a' katonák őtet megállították, a' szénát a' szekérről lehányták, mellyért ez bosszszonkodván még jobban felmérgecsítette haragos szavai által a' katonákat, 's a'

lóra ismét felülvén és sebesetskén hajtván, egy gyermeket eltapodott; mellyért ötet a katonák megfogták 's a zsidóság közben olyan dőéseket ejtettek rajta bajonétfajkával, hogy nem soká meghalt, a gyermekkel egygyütt, a kit eltapodott vala. —

„Sohova nem mehetvén *Rapp* a' kastélyból, a' Prefektussal 's más némely előljárókkal kívánt beszélteni. A' katonák oda vitték néki bajonétek között a' kiket kívánt. Még a' Polgármestert is e' képpen kísérte hozzá négy strázsa, bajonétek között. Ezekkel tanátsot tartván *Rapp*, eleikbe terjesztette, hogy a' dolgon már most különben segíteni lehetetlen egyébképpen, hanem csak pénzt kell valahonnét össze szerezni; melyhezképpent a' Prefektus és Polgármester a' Magistrátust és sok más előkelő lakosokat összehivattak 's tanátskoztak, melynek a' lett a' kimenetele, hogy a' tehetősebbek magok magokat tehetségekhezképpent megtaksálván, még az nap összehajtottak 100 ezer Frankot, 's a' Regimentekhez küldötték. De e' sem használt semmit; azt kívánták a' Regimentek, hogy az utolsó krajtzárig fizessék ki magokat is tisztjeiket is, a' melly utolsóak azonközben még most is csak szenvedőleg viselték magokat, 's nem elegyedtek a' lármázók közé. A' város' kapui még mind bezárva tartattak; csak a' Párisi posta botsáttatott ki és bé, de jó megvizsgáltatás után. Későre tsakugyan gyengültek valamit a' kapuk' bezárattatását illető rendelések; megengedettett a' városba való bemenetel mindeának, csak a' kimenetel nem senkinek. —

„A' támadást egy úgy nevezett insurrectionális biztosság kormányozta, a' melly altiszttekből állott, 's ilyen aláírás alatt adta ki parantsolatait: *La garnison*. A' fő vezér egy *Beaugis* nevű Strázsamester, a' várkomendáns pedig *Bonnet* nevű Strázsamester volt. Kéntelen megvallani az ember, hogy a' nevezett fő vezér *Beaugis*, egy a' természetből szép talentumokkal felru-

háztatott ember, ebben a' rendkívül való támadásban is szépen fenn tudta tartani a' rendet és tsendességet. Minden pusztítást és ragadozást megakadályoztattak a' tőlle és a' biztosságtól kiadatott rendelések, egy szóval, jó fenyték és katonai politzia tartott-feun. Minnyájok eleibe ki volt szabva a' maga kötelessége. A' bor, kávé, és ser házak estvéli 8 óraker bezárattattak, a' lámpások 9 óraker az utzákon meggyújtattak, a' részeg katonák bezárattattak, a' nép, melly a' katonasággal való tartásra kedvet mutatott, megvetéssel igazítottatott-el; a' katonabiztosság a' polgári előljárókkal közlötte bajait; a' személy és tulajdon bántódás nélkül hagyatott; a' vigyázó tsopertok szünés nélkül jártak szélyel az utzákon nagy számmal. Azonban tudtára adattá *Beaugis* a' polgárságnak, hogy ő tsak úgy válolhat kezességet a' tsendességnek fenn tartathatásáért, ha a' katonaság' zsoldja egészen kifizettetik, 's így történt végezetre, hogy a' lakosok még 3-dikra viradó éjjel magok között a' kívánt summát, a' melly 8 és 9 száz ezer Frankok között volt, felosztván, 4-dikben délig egészen lefizettek, 's a' Regimenteknek kezekhez küldötték, mely után a' katonaság a' kapukból és utzákról mind eltakarodott, a' fogva tartott Generálisok szabadságokat vissza kapták, 's az ágyuk és minden munitzió a' fegyveres házakba vissza vitettettek. A' fő vezér *Beaugis* még az nap délután a' katonaságnak mustráját tartotta, maga előtt elmarscláiroztatta, azután maga a' parádépiatzon egy áltánra kiállott, a' népet fő hajtással köszöntötte, 's kihirdette, hogy az *insurrectió* elvégződött légyen. Az után mindenek a' régi rendre vissza állítottattak.“

A' következett napokon, még Sept. 8-dikán is, folytában tartott a' katonaságnak *Straszburgból* való kitakarodása, és szélyel oszlása.

A' *Ligerisi* ármáda' fő vezére *Macdonald* kihirdette ezen oszlófélben lévő ármádánál, hogy hátra lévő zsoldjoknak kifizetésére a' Királytól másfél millió Frankok megérkeztek légyen.

A' Frantzia földön találató Prussusármáda, a' közönséges hetsű szerint, 220,000 emberből áll. —

Párisi tudósítások erősítik a' *Berlini* újságokban, hogy Feldmarschal *Blücher* a' *Wahlstadt* Hertzeg, a' maga Királyától *Sequanai* Hertzeggé is kineveztetett légyen.

Egy Lengyel Követség Warschauból a' maga új Fejedelmének *Sándor* Császárnak tiszteletére *Párisba* menvén, Aug. 30-dikán audientzián volt a' Császárnál, a' ki Lengyel Generálisi formaruhában, és Lengyel rendczimerekkel ékeskedve, fogadta el annak udvarlását.

Az Oberster *Labeledoyère* szerentsétlen özvegye, Aug. 29-dik napján meghalt; az ő halála némínémű megilletődést okozott némellyekben.

Marschal *Ney* is talált pártfogóra Párisban. *Berrier* nevű Prokurator egy irást adott ki nyomtatásban az ő mentségére. Hogy a' bűn, a' melly elkövetődött, nagy légyen, megvallja az író, hanem a' *Ney* bűnös voltának nagyságát, a' Prokurator úr gondolkodása szerint gyengeti annak meg-gondolása: hogy a' *Ney* tselekedetének valóságos fundamentoma a' Frantzia ármádának mindenek előtt tudva lévő roszkedve, vagy rosz gondolkodása 's az a' közönséges kívánság volt légyen, hogy a' polgári hadakozásnak veszedelmeit elkerülni lehessen, a' hova járulnak a' sok költött és *Bertrand* által elszélesztetett hírek, 's az az elméleti nagy megilletődés és megtompulás, mellyek *Neyt* az új híreknek véletlensége által, egészen elfogták vala. — Ez a' processus egyéberánt igen nagyon magára vont a' közönség' figyelmetességit Párisban. Valami magános tudósításokban erősítetik, hogy Párisba lett megérkezése után sokáig beszélgetett *Ney* a' feleségivel;

's egyebek között kinyilatkoztatta neki, hogy ő készséggel várja a' maga végét, hogy ő azzal a' telyes meggyőződéssel tsinált légyen mindent a' mit tsuált, hogy hazájának jóvát elősegelli; 's ehzeképpest azt nem is akarja, hogy az ő megtartattatása végett oly lépések tétetessenek, mellyek külömben is, mint gondolni lehet, semmit használni nem fognának, a' végre, hogy neki kegyelmet nyerjenek; és hogy ő azon egyes beszédje által, mellyel a' Pairek' kamarájában a' *Watterloói* ütközetnek elkerülhetetlen következéseit kinyilatkoztatta, egyszersmind, a' *Bonapartistákat* 's *Jakobinusokat* is, nagyon megbántotta.

Ezen tudósítás, melly a' *Gard* departamentben lévő *Alais* városából Aug. 15-dikén indult, azoknak a' rút történeteknek feleleveníti az emlékezetit, mellyek hajdan a' hit miatt követtettek el Frantzia országban: — „*Nismes*, *Montpellier*, és *Uzes* városaikban, 's az ezeknek környeikeken fekvő falukban (így szoll az író), 800 protestans lakosok öldököltettek meg 8 napok alatt a' néptől. Az ő kipredáltatott és lerontatott házaiknak számát *Nismesben* 60-ra teszik. Egy Prokuratornak a' fia azzal vádoltatván, hogy két személyeket ennek kiáltására készítette volna: *Vive l'empereur!* tsak hirtelen való elszaladás által menthette meg életét. Minekutánna őtet magát mindenütt öszszekeresték 's meg nem találták volna, az apja' házat rontották öszsze. Mi, nagy félelmek között vagyunk, mivelhogy a' mi kis városunk éppen *Nismes* és *Montpellier*, ezen rút történeteknek a' főbb fészkeik között fekszik. Ohajtással várjuk az Austriai seregeknek idevaló érkezéseket, hogy, mint azok a' departamentek, mellyek a' Szövetséges seregek által elfoglaltatva vannak, mi is megmenekedhessünk a' hazafiak között való hadakozásnak rejtentőségeitől, 's megmútat-hassuk oltalmazóinknak, hogy mi jó indú-lattal viseltetünk ő erántok és Királyunk eránt.“

Párisból Sept. 7-dik napján irták, hogy a' Nimesi posta már két nap nem érkezett-meg oda, melyre nézve nagyon féltetni lehetett ezen lármás vidékeket a' veszedelmes környüállásoktól. *Avenióban* is elkezdődött volt újra a' zenekonáskodás; az oda való Polgármester Puy, szaladás-által menekedett-meg a' dühösködő népnek kezei között; *Valence* városában keresett Sept. 3-dikán menedék helyet magának. Az ő *Avenióból* való eltávozása előtt, Sept. 2-dikán, egy *Osmond* nevű, *Párisi* születésű, gazdag embernek a' házára a' nép réá rohánván, őtet magát a' felesége' szemei-előtt ölték-meg a' vérengzők, azért, hogy bizonyos summa pénzt, mellyet tőlle kívántak, nem akart adni nekik. *Sorgues* nevű faluban is, melly tsak egy órányira esik *Aveniótól*, történtek e' féle undokságok.

Azok a' Frantzia departamentek, mellyek *Austriai* seregek által vannak elfoglaltatva, ilyen módon osztattak-fel az *Austriai* Kormányozók alá: —

Felső Rénus és *Alsó Rénus* (vagy *Alsátzia*); — a' Kormányozó Báró *Hesz* úr, (az *Austriai* fő törvényes szék' előlölőjei); a' Kormányozó mostani lakhelye *Kolmár*. —

Felső Saone és *Cote d'Or*; — a' Kormányozó Báró *Baden* úr; — lakhelye *Dijon*. —

Doubs, *Jura*, és *Saone-Ligeris*; — a' Kormányozó Udvari Tanácsos Baró *Eger* úr; — lakhelye *Macon*. —

Ain és *Montblanc*; — a' Kormányozó udvari Tanácsos Báró *d'Elleveaux* úr; lakhelye *Bourg-en-Bresse*. —

Rhodanus, *Isere* és *Ligeris*; — a' Kormányozó Udvari Tanácsos *Roschmann* úr; lakhelye *Lyon*. —

Drome, *Vauchuse*, *Felső Alpesch*, és *Alsó Alpesch*; a' Kormányozó *Stahl* úr (Kormányozó széki Vice-elölölő); lakhelye *Valence*. —

A' Generális *Gilly* felesége protestátiót adott-ki az ellen a' hír ellen, melly az újságok által közönségessé tetetett, t. i. hogy a' *Gardi* departamentbéli támadást az ő férje organizálta volna. Azt mondja, hogy Gen. *Gilly*, *Nimes* városát még Jul. 14-ikén, 'sezt a' 9-dik katona egész osztályt is azután nem soká oda hagyta: hanem, hogy hova ment és mosthol van, arról semmit sem szöli az aszszony.

Savary és *Lallemand* Generálisok, kik Bonapartétól elválosztattak, az Anglus partok mellől vissza hozattattak Frantzia országba a' *Havrci* kikötőhelybe, de a' partra még nem tették-ki őket.

Egy kobiló Frantzia vadász tsoport egy granadéros süveges tiszt által vezéreltetvén, *Riom* mellett *Ronvel* nevű kastélyra réá menvén, azt a' földig lerontotta; a' vagyonból, a' mit az istállóban talált 4 lovak elvihettek, elvitt; a' többit az udvar közepin összeégette; az aszszonsággal, minthogy maga *Düprat*, a' tulajdonos, nem volt othon, sok kegyetlenségeket követett el. Két szolgálóleányok futás által menektek-ki a' gonoszok' keziből.

B e t s.

Ő Császári Kir. Felsége kegyelmesen méltóztatott a' Tiszán innen lévő Kérületbéli Kir. Törvényes Tábla' Assessorát, ifjabb *Klobusiczky-Jósef* urat, Cs. K. Cameráriussá kinevezni.

Sept. 16-dik napján adtak 100 Forint Hurzas pénzért 340 5/6 forintot Váltótredulában.